

Verksamhetsberättelse 2005

Innehållsförteckning	Sid
Utveckling under 2005	3
Verksamhetsidé	3
Möjligheter för olika former av kunskap och erfarenhetsutbyte	4
FoU café	4
Eskilstuna	
Flen	
Gnesta	
Katrineholm	
Oxelösund	
Strängnäs	
Trosa	
Vingåker	
FoU seminarium	5
Audit	6
Nyhetsbladet och hemsidan	6
Nätverksträff förtroendevalda politiker	7
Handledning och metodstöd	7
Ta steget	7
Litteratursökningskurs	7
Pågående projekt 2005	8
Avslutade projekt 2005	8
Ekonomiskt stöd till forskning och utvecklingsarbeten	9
Länsgemensamma FoU-projekt	
Föreläsning inom Äldre och Läkemedel	10
Pågående projekt inom Äldre och läkemedel	11
Avslutade projekt inom Äldre och läkemedel	11
Organisation	11
Personal	11
Nätverk	12
Kontakter med högskola och universitet	12
Avtryck i verksamheterna	12
Verksamhet 2006	13

Verksamhetsberättelse 2005 från FoU Äldre i Sörmland

Styrelsen för FoU Äldre i Sörmland avger härmed sin verksamhetsberättelse avseende verksamhetsåret 2005.

Verksamhetsidé

FoU Äldre i Sörmland är en länsgemensam resurs för kommunernas och landstingets äldreverksamheter. Den bidrar med kompetens och kunskapsutveckling för de anställda. FoU Äldre i Sörmland vill stödja och stimulera anställda att ta initiativ till olika former av forskning och utvecklingsarbete. FoU Äldre vill särskilt uppmuntra till forskning och utvecklingsarbete som handlar om samverkan mellan huvudmän och personalgrupper, om kvalitetsfrågor och om äldres inflytande i vård- och omsorgsverksamheter.

FoU Äldre i Sörmland använder följande definition på FoU;

FoU är en förkortning av begreppsparet forskning och utveckling

F - står för forskning och innebär ett systematiskt sökande efter ny kunskap med krav på vetenskaplighet i metod och tillvägagångssätt

U - står för utveckling och innebär ett systematiskt och metodiskt drivet arbete i syfte att praktiskt utveckla och förbättra verksamheter.

FoU Äldre i Sörmland vill betona mellanledet och i begreppsparet. FoU Äldre i Sörmland ser som sin främsta uppgift att utgöra en brygga mellan forskning och utveckling samt främja olika former av koppling mellan teori och praktik, reflektion och handling. FoU Äldre i Sörmland stödjer projekt som kan ha olika grad av forskning och utvecklingsinriktning. Det gemensamma är att man i projektverksamheterna strävar efter dialog och utbyte mellan forskning och praktik. På så sätt vill FoU Äldre i Sörmland medverka till lärande organisationer och kvalitetsutveckling inom länets äldreverksamheter.

Regeringens generella villkor för stöd till regionala FoU centra.

- Verksamheten ska ha som mål att utveckla verksamheten inom vård och omsorg för äldre.
- Verksamheten ska stimulera till lokalt förankrade och praktiktära kunskapsutveckling inom både äldreomsorg och äldresjukvård.
- En utgångspunkt bär vara den äldres behov och upplevelse.
- En annan utgångspunkt bör vara att främja personalens lärande i arbetet.

FoU Äldre i Sörmland sätt att uppfylla dessa villkor görs på följande vis.

Strategi

FoU Äldre i Sörmland arbetar utifrån denna verksamhetsidé med en fyrdelad FoU-strategi:

1. att skapa möjligheter för olika former av kunskap och erfarenhetsutbyte
2. att tillhandahålla handledning och ge metodstöd
3. att ge ekonomiskt stöd till forskning och utvecklingsarbeten
4. att ta initiativ till länsövergripande FoU-projekt

Utveckling under år 2005

Under 2005 har verksamheten inom FoU Äldre fortsatt med att göra den mera känd och förankrad i länets kommuner och landsting. Det är en långsiktig process att få enheten känd och förankrad som regional resurs, för att få tydligt avtryck i verksamheterna och till brukarna. I den utvärdering av FoU Äldre i Sörmland som genomfördes hösten 2005 framkommer att det är ett långsiktigt arbete att etablera en FoU-enhet.

Under våren 2005 slutade den tidigare FoU samordnaren och en ny samordnare började. Den nya samordnaren kombinerar denna tjänst med handledarskap inom Landstingets FoU-enhet i Sörmland. Genom den nära kopplingen mellan verksamheterna kan samverkansmöjligheter utvecklas bättre mellan landstinget och kommunerna utifrån de generella villkor staten ställer för etableringsstöd.

Under 2005 har följande aktiviteter genomförts utifrån verksamhetsplan

Verksamhetsplan 2005

Minst tio utvecklingsprojekt får handledning via FoU Äldre i Sörmland
Två "Ta steget" kurser arrangeras
Två "Litteratursöknings" kurser arrangeras
16 FoU Cafe anordnas
Två föreläsningar anordnas hösten 2005
Fyra nummer av FoU Bladet kommer ut
Nätverksträffar för förtroende vald anordnas
Uppföljning av FoU caféer under 2004 görs

Arbetet med länsgemensamma projektet Äldre och Läkemedel intensifieras
Ett länsprojekt "Förmedlingsprojektet" startas

Resultat

11 utvecklingsprojekt har fått handledning via FoU Äldre i Sörmland
Två "Ta steget" kurser har arrangerats
Två "Litteratursöknings" kurser har arrangerats
18 FoU Caféer har anordnas
Åtta föreläsningar har anordnas hösten 2005
Tre nummer av FoU Bladet har getts ut
En nätverksträffar för förtroende vald har anordnas
Åtta FoU seminarier har anordnats hösten 2005
En Audit har arrangerats
Arbetet med det länsgemensamma projektet Äldre och Läkemedel har intensifierats

1. Möjlighet för olika former av kunskap och erfarenhetsutbyte

Olika mötesplatser har anordnats under 2005 och det avser både möten mellan anställda inom olika organisationer och från olika håll i länet samt mellan forskare och praktiker. Med forskare avses såväl forskare från regionens egen högskola, Mälardalens högskola, som forskare från andra högskolor och universitet. Nära samarbete finns även med Länsstyrelsen i Sörmland. Den vanligaste formen av mötesplats har under året varit FoU-caféer och syftet med dessa är att vara ett mötestillfälle där aktuella ämnen presenteras och möjlighet ges till reflektion och eftertanke. Andra former av kunskap och erfarenhetsutbyte har varit seminarier, föreläsningar, audit/självgranskning, nätverksträffar, nyhetsbrevet FoU-bladet samt hemsidan för FoU Äldre i Sörmland.

FoU-caféer under 2005

Under 2005 har 18 caféer genomförts i Sörmland med totalt 566 deltagare. Temat på FoU café har varierat i de olika kommunerna och temat har bestämts i samverkan med företrädare från kommunerna utifrån den strategi kommunerna har med kvalitetsutveckling inom äldreomsorgen. Flera av forskarna som bjudits in till FoU café kommer från Mälardalens högskola, Eskilstuna och som FoU Äldre har ett nära samarbete med. FoU Äldre har även

bjudit in forskare från andra universitet och högskolor. FoU Äldre har under året ökat samarbetet med andra FoU Äldre enheter för att lära av varandra och ta del av andras erfarenheter.

Eskilstuna kommun

Smärta hos äldre -sjukgymnastens roll, sjukgymnast Sara Gustavsson redogjorde utifrån sin D-uppsats om sjukgymnastens roll vid smärta hos äldre, 20 deltagare.

Mötet vårdtagare – vårdpersonal, lektor Ingrid Snellman som beskrev utifrån sin forskning vad som kännetecknar det goda mötet och diskussion kring vad vårdpersonal kan göra för att skapa goda möten, 25 deltagare.

Flens kommun

Betydelsefulla möten i vård och omsorg, Chatarina Ronsten redogjorde från sin bok om vad betydelsefulla möten för vårdpersonal och vårdtagare kan innebära, 13 deltagare.

Kontaktmannaskap till bättre äldrevård, fil mag Hans Falk och fil mag Leif Gustavsson redogjorde från sina studier om kontaktmannaskap i äldreomsorg och vad det innebär för vårdtagare och vårdpersonalen. Samma tema på FoU café genomfördes vid två tillfällen i Flen, 53 deltagare.

Gnesta kommun

Den levda upplevelsen av förvirringstillstånd, lektor Ingegerd Fagerberg redogjorde utifrån sin forskning om hur äldre tillfälligt förvirrad upplevt sitt tillstånd och betydelsen av rätt bemötande, 50 deltagare.

Mötet vårdtagare – vårdpersonal, lektor Ingrid Snellman som redogjorde utifrån sin forskning vad som kännetecknar det goda mötet och diskussion kring vad vårdpersonal kan göra för att skapa goda möten, 40 deltagare.

Katrineholms kommun

Aggressiva patientreaktioner i vården - vårdarsång som kommunikation, lektor Eva Götell redogjorde utifrån sin forskning om vårdarsång som kommunikation med 40 deltagare,

Pär kan bo hemma - samverkan mellan primärvård och hemtjänst, arbetsterapeut Eva Timén och logoped Anna Aronsson redovisade utifrån utvecklingsprojektet "Pär kan bo hemma" i Jönköping om förbättrad samverkan mellan hemtjänsten och primärvården med vårdtagaren i fokus, 27 deltagare.

Oxelösunds kommun

Aggressiva patientreaktioner i vården - vårdarsång som kommunikation, lektor Eva Götell, som redogjorde utifrån sin forskning om vårdarsång som kommunikation, 58 deltagare.

Bemötande och kunskap i äldreomsorgen, doktorand Renita Sörensdotter, redogjorde utifrån sin forskning kring bemötande och kunskap i äldreomsorgen och vad det innebär, 23 deltagare.

Den levda upplevelsen av förvirringstillstånd, lektor Ingegerd Fagerberg, redogjorde utifrån sin forskning om hur äldre tillfälligt förvirrad upplevt sitt tillstånd och betydelsen av rätt bemötande, 25 deltagare.

Strängnäs kommun

Den levda upplevelsen av förvirringstillstånd, lektor Ingegerd Fagerberg redogjorde utifrån sin forskning om hur äldre tillfälligt förvirrad upplevt sitt tillstånd och betydelsen av rätt bemötande, 23 deltagare.

Kontaktmannaskap till bättre äldrevård, fil mag Hans Falk och fil mag Leif Gustavsson, redogjorde utifrån sina studier om kontaktmannaskap i äldreomsorg och vad det innebär för vårdtagare och vårdpersonalen. Samma tema på FoU café genomfördes vid två tillfällen i Strängnäs, 72 deltagare.

Trosa kommun

Verksamhetsnära lärande, lektor Eva Ellström, som redogjorde utifrån sin forskning om verksamhetsnära lärande för kompetensutveckling av personal i äldreomsorgen, 13 deltagare.

Vingåkers kommun

Smärta hos äldre - sjukgymnastens roll, sjukgymnast Sara Gustavsson redogjorde för sin D-uppsats om sjukgymnastens roll vid smärta hos äldre, 58 deltagare.

Mötet vårdtagare – vårdpersonal, lektor Ingrid Snellman redogjorde utifrån sin forskning vad som kännetecknar det goda mötet och diskussion kring vad vårdpersonal kan göra för att skapa goda möten, 36 deltagare.

FoU Seminarier under 2005

Under 2005 har åtta FoU seminarier genomförts inom FoU Äldre i Sörmland med totalt 762 deltagare.

Social dokumentation i äldreomsorgen

I samverkan med föreläsare från Länsstyrelsen i Sörmland och Nyköpings kommun har seminarier om "Social dokumentation i äldreomsorgen" genomförts till personal i äldre och handikappomsorgen i nedanstående kommuner.

Flens kommun, 120 deltagare

Gnesta kommun, 172 deltagare

Oxelösunds kommun, 210 deltagare genomfördes vid två tillfällen

Strängnäs kommun, 108 deltagare

Vingåkers kommun, 108 deltagare

Kontaktmannaskap i äldreomsorgen, kvalitetssamordnare Carin Larsson, Nyköping kommun redogjorde för kvalitetsarbetet kring kontaktmannaskap i äldre och handikappomsorgen, till personalen i äldre och handikappomsorgen i Torshälla, Eskilstuna kommun, 37 deltagare.

Hur kan sjukgymnaster kunskaper bättre tas tillvara i äldrevården, sjukgymnast Sara Gustavsson och sjukgymnast Johan Moberg redovisade kring sina studier om hur sjukgymnastens kunskaper och viktiga roll i äldrevården. Seminariet genomfördes i Nyköping och samverkan med Allmänmedicinskt Centrum (AmC), 7 deltagare.

Audit

Audit betyder självgranskning med egenvärdering och är ett kvalitetsutvecklingsinstrument för metodutveckling. En auditprocess är cirkulär av självgranskande karaktär - en process för aktivt lärande för att granska sig själv och sitt eget beteende i ett större sammanhang.

I samverkan med Familjemedicinska Institutet (Fammi) Anders Lindman och Trosa kommun har en audit i äldreomsorgen genomförts. Under hösten 2005 påbörjades kvalitetsarbetet med en föreläsning om audit och planering av audit till personal i äldreomsorgen. Undersköterskor gjorde audit "Hygien i äldreomsorgen" som genomfördes våren 2006 av 27 undersköterskor

från hemtjänst och särskilt boende i Trosa kommun. Vid uppföljning av audit våren 2006, deltog undersköterskorna samt hygiensjuksköterska och medicinskt ansvarig sjuksköterska. Uppföljningen ledde fram till förbättringsåtgärder för hygienarbetet inom äldreomsorgen i Trosa kommun. Utvärderingen visade att undersköterskorna var mycket nöjda med att delta i självgranskning och att audit är ett bra instrument för kvalitetsutveckling och lärande.

Nyhetsbladet och hemsidan

Under 2005 har tre nummer av nyhetsbladet FoU-Bladet givits ut. Varje nummer har en upplaga av ca 1600 exemplar och totalt har det distribuerats ca 4 800 FoU blad till personal inom kommunerna och landstinget i Sörmland. FoU bladet distribueras även till politiker inom vård och omsorgsområdet i kommuner och landstinget i Sörmland.

Hemsidan är viktig för att sprida information om vad som händer inom FoU Äldre i Sörmland. Vi försöker uppdatera den kontinuerligt och där finns information om kommande aktiviteter, och nyheter inom länet och andra delar av landet.

Nätverksträff för förtroendevalda politiker

En nätverksträff för förtroendevalda inom äldreområdet i kommuner och landstinget i Sörmland genomfördes under 2005. Utredare Ulla Gurner, Stiftelsen Äldrecentrum, Stockholm, föreläste kring samverkan och problematiken kring äldre multisjuka och äldre med begynnande skröplighet där "dirigent" saknas. Apotekare Rut Lööf, Läkemedelskommittén Sörmland redovisade från ett samverkansprojekt kring läkemedelsgenomgångar i särskilt boende i Norra Sörmland. Behovet av ett samverkansorgan mellan ledande vård- och omsorgspolitiker i landsting och kommuner och hur FoU frågorna för vård och omsorg fortsättningsvis skall hanteras är viktigt, 12 deltagare.

2.Handledning och metodstöd

För att stödja kunskapsutvecklingen kan FoU Äldre erbjuda stöd till olika projekt och aktiviteter som planeras/startas i kommunernas och landstingets verksamheter. FoU Äldre i Sörmland erbjuder sig att ställa handledare till förfogande och att ge metodstöd i arbetet, bland annat genom FoU Äldres egen FoU handledare som ansvarar för *Ta steget-kurser*. För att möjliggöra för flera projekt i kommunerna och landstinget att erhålla handledning, s k "rent a scientist" har avtal med Mälardalens Högskola (MdH) inletts under hösten 2005.

Ta steget kurs

Under 2005 har två kurser *Ta steget* genomförts med totalt 14 deltagare. Kursen genomförs under fem eftermiddagar och från kurserna har fem projektansökningar från sammanlagt sju av kursdeltagarna inkommit om projektstöd och de har beviljats medel.

Litteratursökningskurs

Under 2005 har två kurser i litteratursökning genomförts inom FoU Äldre. Kurserna har genomförts i samverkan med biblioteket, Mälardalens högskola samt biblioteket på Mälarsjukhuset, Eskilstuna, 13 deltagare.

Pågående projekt 2005

Rehabsamverkan i Trosa är ett samverkansprojekt mellan kommun och primärvård i Trosa. Syftet är att oavsett boendeform ge vård på lika villkor och förbättra samarbetet mellan vårdcentralens rehabenhet och kommunens rehabilitering. Att utveckla ett konsultativ arbetsätt och använda de gemensamma resurserna på ett effektivare sätt.
Kontaktperson: Ann-Sofie Karlsson, Trosa Vårdcentral, Trosa.

Matleverans till brukare med hemtjänst. Syftet är att kartlägga hur hemtjänstpersonalen levererar mat till brukare med hemtjänst och observera personalens attityder och förhållningssätt kring matdistributionen samt efterfråga brukarnas syn.
Kontaktperson: Margareta Andersson, Flens kommun.

Social Dokumentation. Finns den? Syftet är att utveckla den sociala dokumentationen i äldreomsorgen i Vingåkers kommun.
Kontaktpersoner: Lisbeth Dahlqvist och Ros-Marie Larsson, Vingåkers kommun.

Folkhälsoprojekt – riktad kostinformation till äldre handledning. Syftet är att ge information om kost och hälsa till äldre personer i ordinärt boende som idag har bistånd med matleverans till sitt hemförbättra kostinformation till äldre.
Kontaktpersoner: Helena Elmberg och Gunnel Leideby, Eskilstuna kommun.

Sjuksköterska i äldrevården på särskilt boende, hur beskriver hon/han den autonoma funktionen gällande omvårdnad.
Kontaktperson: Eja Göransson, Katrineholms kommun.

Kultur i vården. Syftet är att skapa ett kontaktnät med organisationer PRO, SPF, väntjänst. Att de äldre ska få sitt vardagliga behov tillgodosett, skapa mötesplatser för kulturella aktiviteter.
Kontaktperson: Monika Nordrup, Flens kommun.

Dokumentation i omvårdnadsarbetet inom äldreomsorgen. Syftet är att förbättra dokumentationen inom äldreomsorgen.
Kontaktperson: Christine Gustavsson, Eskilstuna kommun.

Vardagsrehabilitering i eget ordinärt boende. Syftet är att utbilda personal i vardagsrehabiliterande arbetsätt och där de naturliga tillfällena/situationerna i vardagen till naturlig träning samt social, psykisk och fysisk stimulans och utveckling för bibehållande av funktioner hos äldre.
Kontaktperson: Susanne Bidebo, Torshälla, Eskilstuna kommun.

Taktil stimulans - Beröring som lugnar. Syftet är att ge dementa boende på Snäckbergets äldreboende tillgång till lugnande beröring att dokumentera resultaten för utvärdering av metoden.
Kontaktperson: Annika Magnusson Torshälla, Eskilstuna kommun.

Äldre och läkemedelsprojekt i Flen och Katrineholm. Syftet är att förbättra säkerhet och kvalitet i läkemedelsanvändandet genom att skapa en samarbetsmodell mellan hemtjänst, distriktssköterska, apotekare och läkare.
Kontaktpersoner: Anna-Katrin Karlsson, Flens kommun och Inger Ljungholm, Katrineholms kommun.

Äldre och läkemedel - läkemedelsgenomgång i eget boende i Eskilstuna. Syftet är att förbättra rutinerna kring förlängning av Apodos ordinationer, att stärka distriktssköterskans

och hemtjänstpersonalen roll i återrapportering till förskrivaren och därigenom optimera medicinering av äldre i hemmet.

Kontaktperson: Pia Wollerman, Tunafors Vårdcentral, Eskilstuna.

Avslutade projekt 2005

Förbättrat stöd för personer med demens i eget boende – utvärdering av utbildningsprogram för hemtjänsten i Flens kommun. Syftet att genomföra och utvärdera utbildningsprogram av hemtjänstpersonal och tillföra kompetens och få del av personalens erfarenheter av hur hemtjänsten behöver arbeta för att möta det framtida behovet av stöd till personer med demenssjukdom och deras familjer.

Kontaktperson: Sofia Kialt, Flen kommun.

Boende för äldre personer med specifik problematik (BPSD) i Strängnäs kommun. Syftet var att utveckla en ny vårdform med speciell anpassat boende för dementa med BPSD. En delrapport är klar och projektet fortsätter.

Kontaktpersoner: Lena Nordin och Siv Hansson, Strängnäs kommun.

Fallprevention inom särskilt boende i Eskilstuna kommun. Syftet var att kvalitetssäkra fallpreventivt arbete på särskilda boenden.

Kontaktperson: Åsa Eriksson, Eskilstuna Kommun.

Dagverksamhet för personer med demenssjukdom i Vingåkers kommun. Syftet var att utveckla en ny vårdform i Vingåkers kommun för personer med demens.

Kontaktperson: Sara Gustavsson, Vingåkers Kommun.

En modell för regelbunden uppföljning av äldres läkemedelsbehandling, Symtomskattning och läkemedelsgenomgångar på distans – ett pilotprojekt vid Björntorps äldreboende och demensboende i Oxelösunds kommun.

Kontaktperson: Ingrid Schmidt, FoU Äldre i Sörmland.

3. Ekonomiskt stöd till forskning och utvecklingsarbeten

För att stimulera anställda att vilja gå in i FoU-projekt finns möjlighet att ansöka om visst ekonomiskt stöd till projekt. Genom FoU Äldre i Sörmland erbjuds möjlighet att ansöka om projektmedel för att kunna frikopplas från ordinarie tjänst under en viss tid.

Under 2005 har nio projekt erhållit projektmedel från FoU Äldre i Sörmland varav fem av dem har kommit från "Ta steget"-kurser. Totalt har 326 900 kronor beviljat till projektstöd under 2005.

Rehabsamverkan i Trosa har beviljats 30 000 kronor och är ett samverkansprojekt mellan kommun och primärvård i Trosa.

Kontaktperson: Ann-Sofie Karlsson, Trosa Vårdcentral, Trosa.

Social Dokumentation. Finns den? Projektet har beviljats 40 000 kronor för kartläggning och utvärdering.

Kontaktpersoner: Lisbeth Dahlqvist och Ros-Marie Larsson, Vingåkers kommun.

Folkhälsoprojekt – riktad kostinformation till äldre har beviljats 17 900 kronor för stöd och handledning.

Kontaktpersoner: Helena Elmberg och Gunnel Leideby, Eskilstuna kommun.

Sjuksköterska i äldrevården på särskilt boende, hur beskriver hon/han den autonoma funktionen gällande omvårdnad har beviljats 36 000 kronor för den magisteruppsats i ämnet.

Kontaktperson: Eja Göransson, Katrineholms kommun.

Kultur i vården har beviljats 30 000 kronor för kartläggning och utvärdering av projektet.

Kontaktperson: Monika Nordrup, Flens kommun.

Dokumentation i omvårdnadsarbetet inom äldreomsorgen har beviljats 35 000 kronor för planering och utvärdering.

Kontaktperson: Christine Gustavsson, Eskilstuna kommun.

Vardagsrehabilitering i eget ordinärt boende har beviljats 60 000 kronor för planering och utvärdering.

Kontaktperson: Susanne Bidebo Torshälla, Eskilstuna kommun.

Taktil stimulans - Beröring som lugnar har beviljats 44 000 kronor för planering och utvärdering.

Kontaktperson: Annika Öman, Torshälla, Eskilstuna kommun

Äldre och läkemedel - läkemedelsgenomgång i eget boende har beviljats 34 000 kronor för planering och utvärdering av projektet.

Kontaktperson: Pia Wollerman, Tunafors Vårdcentral, Eskilstuna.

4. Länsgemensamma FoU-projekt

FoU Äldre i Sörmland har initierat egna länsgemensamma FoU projekt.

Ett sådant är det pågående projektet "Äldre och Läkemedel", implementering av kvalitetsindikatorer och kvalitetsmetoder för äldres läkemedelsanvändning i Sörmland.

Projektkoordinator är apotekare Ingrid Schmidt och projektet drivs i nära samverkan med Landstingets läkemedelskommitté, som har i uppdrag att arbeta med äldre och läkemedel. I styrgruppen för projektet ingår personer från Läkemedelskommittén.

Under 2005 har arbetet intensifierats genom att samordna arbetet ytterligare de arbete som läkemedelskommittén utför i sitt uppdrag kring Äldre och läkemedel. Detta kan då bättre möjligheter att flera FoU projekt i länet kommer igång.

De FoU projekt som startat under 2005 finns tydligt samverkansperspektiv landsting och kommun och där de läkemedelsgenomgångar som gjorts riktar sig till äldre som bor i eget boende.

Föreläsning inom Äldre och Läkemedel

Under 2005 har Äldre och Läkemedelsprojektet inom FoU Äldre i Sörmland haft åtta föreläsningar med totalt ca 140 deltagare.

Föreläsning *Äldre och läkemedel - kvalitetsindikatorer för äldres läkemedelsanvändning* genomfördes i Nyköping. Föreläsningen riktade sig till chefer i primärvården och kommunernas äldreomsorg i Sörmland. Föreläsare var bl a apotekare Rut Lööf och apotekare Ingrid Schmidt, ca 22 deltagare.

Föreläsning *Läkemedelsrisker hos äldre* genomfördes i Nyköping till vård och omsorgspersonal som deltagit i projektet ” *En modell för regelbunden uppföljning av äldres läkemedelsbehandling, Symtomskattning och läkemedelsgenomgångar på distans – ett pilotprojekt vid Björntorps äldreboende och demensboende i Oxelösunds kommun.* Föreläsare var Johan Fastbom och Ingrid Schmidt 38 deltagare.

Föreläsning *Läkemedel och äldre - Läkemedelsutbildning för hemtjänstpersonal.* Utbildningen genomfördes av Apoteket AB till i projekten i Flen, Katrineholm och Eskilstuna. Föreläsningen genomfördes vid sex tillfällen med totalt ca 80 deltagare.

Pågående delprojekt inom Äldre och Läkemedel

Äldre och läkemedelsprojekt i Flen och Katrineholm. Syftet är att förbättra säkerhet och kvalitet i läkemedelsanvändandet genom att skapa en samarbetsmodell mellan hemtjänst, distriktssköterska, apotekare och läkare.

Kontaktpersoner: Anna-Katrin Karlsson, Flens kommun och Inger Ljungholm, Katrineholms kommun.

Äldre och läkemedel - läkemedelsgenomgång i eget boende i Eskilstuna. Syftet är att förbättra rutinerna kring förlängning av Apodos ordinationer, att stärka distriktssköterskans och hemtjänstpersonalens roll i återrapportering till förskrivaren och därigenom optimera medicinering av äldre i hemmet.

Kontaktperson: Pia Wollerman, Tunafors Vårdcentral, Eskilstuna.

Avslutade delprojekt inom Äldre och Läkemedel

En modell för regelbunden uppföljning av äldres läkemedelsbehandling, Symtomskattning och läkemedelsgenomgångar på distans – ett pilotprojekt vid Björntorps äldreboende och demensboende i Oxelösunds kommun.

Kontaktperson: Ingrid Schmidt, FoU Äldre i Sörmland.

Organisation

FoU Äldre i Sörmland arbetar utifrån tidigare beskrivna verksamhetsidé och strategi. Det lokala och verksamhetsnära perspektivet har hela tiden varit vägledande. Förutom att stötta de som redan är engagerade är vårt fokus att få in nya grupper som är intresserade av forskning och utvecklingsarbete. Intresset för är stort hos länets kommuner och landstinget för en framtida länsgemensam FoU-verksamhet inom äldreområdet. Huvudman för FoU Äldre i Sörmland har sedan starten varit Regionförbundet Sörmland. Emellertid har Regionförbundet Sörmland beslutat att inte kvarstå som huvudman efter 2006. Skälet till detta är att man inte arbetar med vård- och omsorgsfrågor. Under hösten 2005 har en utvärdering av FoU Äldre i Sörmland genomförts och utvärderingen har nyligen redovisats för ansvariga politiker inom kommuner och landstinget i Sörmland. Ett processarbete sker under 2006 på tjänstemannanivå och politisk nivå med diskussioner kring den framtida satsningen av FoU Äldre efter 2006 och huvudmannaskapet. Landstinget Sörmland önskar fortsättningsvis samverka med kommunerna i länet, där FoU inom äldreområdet är en mycket viktig del. I Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre (Prop. 2005/06:115) anser man att forskning och utveckling inom äldreområdet är nödvändigt och att behov finns för fortsatt satsning med stimulansbidrag till FoU-enheter inom äldreområdet.

Finansiering

FoU Äldre i Sörmland finansieras till ca 40 % av staten och ca 60 % av kommunerna och landstinget i länet (Nyköping ingår ej). Under 2005 visar resultaträkningen balans mellan kostnader och intäkter. Verksamheten har under tidigare år gått med överskott, då man inte förbrukat den budgeterade kostnadsposten. Detta gör att tidigare överskott överförs till budget för 2006.

Personal

Under våren 2005 slutade den tidigare samordnaren för FoU Äldre i Sörmland. Den nya samordnare är Carina Forsman Björkman som är distriktssköterska/vårdlärare. Hon delar tjänsten som samordnare med att vara FoU-handledare inom Allmänmedicinskt Centrum (AmC), primärvårdens FoU-enhet. Hon arbetar 70 % som FoU-samordnare och 30% som FoU-handledare vid AmC och syftet med delad tjänst är att öka samverkan mellan kommunerna och primärvården kring FoU Äldre. Inom FoU Äldre arbetar FoU handledare, Harriet Berthold som är sjuksköterska och disputerad lektor och arbetar 50%. Hon disputerade 1989 med avhandlingen "Intermittent sjukhemsvård - en växelstudie". Projektkoordinator Ingrid Schmidt, som är disputerad apotekare och arbetar deltid 12 %. Hon arbetar resterande tid på Socialstyrelsen. Hon disputerade 2000 på avhandlingen "Bättre läkemedelsanvändning med kommunikation och teamarbete". Anneli Axelsson är läkarsekreterare och arbetar som administrativt stöd deltid, 12 %.

FoU Äldre i Sörmland har en styrelse som består företrädare från kommunerna, landstinget och Mälardalens högskola (MdH). I styrelsen finns forskarkompetens med tre disputerade personer och styrelsen är inte enbart arbetande vid styrelsemöten utan har ett stort engagemang dessmellan med en redaktionsgrupp som bl a granskar färdiga projektrapporter.

Nära samverkan finns med lärare och forskare vid Mälardalens Högskola, Karolinska Universitet, Campus Norrköping, Linköpings Universitet som på olika sätt medverkar som handledningsstöd i olika projekt inom FoU Äldre i Sörmland.

Behov finns att förstärka personalstyrkan inom FoU Äldre i Sörmland, men kan bli aktuell först när FoU Äldres framtid är klarlagd.

Nätverk

Samordnaren har under 2005 haft kontinuerliga möten med företrädare för olika organisationer. Med Länsstyrelsen i Sörmland har samverkan varit kring FoU arbete inom äldreområdet bl a social dokumentation, anhörigstöd och uppsökande verksamhet. Regelbundna möten har genomförts med olika företrädare från kommunerna, primärvården, slutenvården och medarbetare i närvårdsledningen i landstinget Sörmland. Detta för att finna former för att utveckling av FoU - projekt inom äldreområdet, med mål att förbättra äldres vård och omsorg.

Många kontakter har tagits med andra FoU-enheter i landet. Till FoU Äldres planeringsdagar hösten 2005 deltog chefer från Luppens kunskapscentrum Jönköping, FoU Äldre Västmanland och FoU Centrum-äldre Uppsala och styrelsen fick ta del av deras erfarenheter och lära av varandra. Kontakter har tagits med representant för FoU-enheten vid Högskolecentrum, Nyköping kommun om koppling till FoU Äldre i Sörmland.

Kontakter med högskola och universitet

Kontinuerliga kontakter finns med lärare och forskare vid Mälardalen Högskola, Karolinska Universitet och Linköpings Universitet som medverkar på olika sätt som handledningsstöd i olika projekt inom FoU Äldre i Sörmland. Under 2005 har FoU Äldre haft kontakter med andra högskolor och universitet kring forskarkompetens och som medverkat vid bl a handledning av FoU projekt, FoU café, seminarier och föreläsningar.

Avtryck i verksamheterna

Det kan vara svårt att mäta effekten av denna form av verksamhet och få ett mått på vilket avtryck FoU Äldre gjort i verksamheterna. I den utvärdering av FoU Äldre i Sörmland redovisas vilka avtryck FoU Äldre i Sörmland gjort fram till juli 2005. I rapporten framhålls att det är ett långsiktigt arbete att se effekt av en FoU enhet. Utvärderingen är ett bra underlag i det fortsatta processarbetet kring framtida satsningen av FoU Äldre. Utifrån de kunskaper som utvärderingen visat har förändringar påbörjats i FoU Äldres strategi bl a genom ökad samverkan mellan landstinget och kommunerna för att ta initiativ till flera länsgemensamma FoU projekt. Brukarperspektivet ska lyftas på olika sätt i de aktiviteter som ska genomföras under året.

De utvärderingar som FoU Äldre gjort under 2005 från FoU caféer, seminarier och föreläsningar, visar de generella resultaten att de flesta deltagarna anser att temat på FoU café varit bra och att de i arbete har stor nytta av kunskaper från FoU café. Svarsfrekvensen har varit ca 80%.

Uppföljning av FoU caféer under 2004 har inte varit möjligt att göra under 2005 p g a att samordnare inte arbetat heltid.

Verksamhet 2006

FoU Äldre i Sörmland fortsätter att arbeta utifrån verksamhetsidén och strategin med ökad fokus på samverkan mellan kommuner och landsting för att flera FoU-projekt kommer igång inom äldreområdet. Genom samordnarens delade tjänst underlättas detta och olika aktiviteter är inplanerade. Fler länsgemensamma FoU-projekt påbörjas och brukarmedverkan lyfts upp på olika sätt. Samverkan med Mälardalens högskola, andra högskolor och universitet, Länsstyrelsen i Sörmland, andra myndigheter samt andra FoU-enheter ska utvecklas ytterligare under året.

Carina Forsman Björkman
Samordnare FoU Äldre i Sörmland

Bilagor

Bilaga 1 Resultaträkning 2005

Bilaga 2 FoU Äldres budget 2006